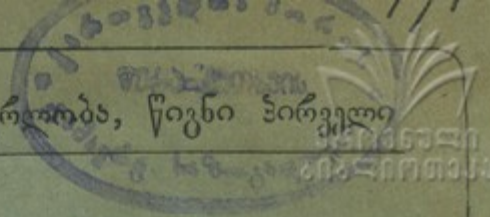

ქართული მწერლობა, წიგნი პირველი

K/10.909
N 2

ლაქსნი

თქმულნი

ტ.ნ.მარათაშვილისაგან

თფილისი
ექვთიმე ხელობის სტამბა
1876

ლექსნი

თ. ნ. ბარათაშვილისა

ქართული მწერლობა, წიგნი ჰირველი

საქართველოს
წიგნობის

ლოქსნი

თქმულნი

ტინბარათაძე ილიასაგან

კ 10.909
2

თფილისი
ექვთიმე ხელოძის სტამბა
1876

წიგნი, 63 გ. (17x11), ფ. 205.

სამცხეთა
საბეჭდო

ბეჭდვა

Доволено цензурою. Тифлисъ, 3 Декабря 1875 г.

FS 1970

Типографія Е. Хеладзе, Гановская улица. домъ Бебутова.

ს ა რ ჩ ე ვ ი

წინა-სიტყვაობა	VII—VIII
ბუღბუღი ვარდზედ	1
ჭეთევან	2
შემოღამება მთაწმინდაზედ	4
კმა იღუმელი	7
ფიქრი მტკვრის ჰირზედ	9
ჩონგურს	11
თავადის ჭკვი...ის ასულს ეკ...ნას	12
ჩემს ვარსკვლავს	14
ნაპოლეონ X	15
საეურე	16
ჩხვილი X	17
სული ობოლი	18
ბედი ქართლისა	20
„სატრფოვ, მასსოვს თვალნი შენნი“	42
ჩემი ლოცვა	43
ჩემთ მეგობართ	44
„აღმოსდა მნათი აღმოსავლს, მზეებრ ცხოველი“	45

„არ უკიყინო, სატრფოო, შენსა მგოსანსა გუ- ლის-თქმა“	46
„კვამლე ტაძარი, შესათარი, უდაბნოდ მდგარი“ .	47
სუმბული და მწირი“	49
„შირბის, მიმაფრენს, უგზო-უკვლოდ ჩემი შერანი“ .	51
„რად ქვედრი კაცსა, ბანოვანო, შირ-უმტკიცობას“ .	54
სათლავი შეფის ირაკლისა“	55
„შიყვარს თვალეები, მიბნედილები““	57
„შენი დაღალნი ყრილობენ გველად““	58
„ნიაზ-ბარატაევის აზარფეშაზედ“	58
„სულა ბორატო, ვინ მოგისმო ჩემად წინა- მძღვრად“	59
„შევიშრობ ცრემლსა, ჭირთ მანელბელს““	60
„დამქროლა ქარმან სასტიკმან, თან წარმიტანა უკვილი““	61
ჩ. ნარი“	61
„მადლი შენს გამჩენს, ღამაზო, ქალო. შავ- თვალეებიანო““	63

ბიბლიოთეკის მფლობელია

წინასიტყვაობა

საქართველოს
საბჭოთაო
საგარეო
საზღვაო
საზღვაო
საზღვაო

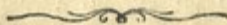
ეს ლექსთა-კრება ნიკოლოზ მელიტონისძის ბარათაშვილისა გადმოვებუდეთ ჩვენ თვით ჰოეტის საკუთარის ხელნაწერთაგან, *) რომელნიც ეკუთვნოდნენ თ. გრიგოლ დიმიტრისძეს ორბელიანსა. ხოლო ოთხი, ბოლოს მოქცეული, ლექსი სხვა ხელნაწერებში ვიპოვეთ. მათ შორის „ჩინარი“ ზედ-მიწევნით ვიცით, რომ ნ. ბარათაშვილის თქმულია, დანაშთენს სამს ლექსზედ კი მაგას ვერ ვიტყვიოთ თუმცა ნ. ბარათაშვილის სიტყვის კილო და სინსოვლუ მართლ-გრძნობისა ზედ ახსევია. სამწუხაროდ ჩვენდა უნდა ვსთქვათ რომ, ერთის დედანის გარდა, კერსად ვერ ვიპოვეთ სხვა ნამდვილი ხელნაწერი ჰოეტისა ანუ სარწმუნოთა გვამთა გადმოხაწერები, რომ შეგვედარებინა ერთმანეთთან და ისე შედარებით შეთანხმებული დაგვებეჭდა.

დავბეჭდეთ კი ეს წიგნი, მაგრამ მით ჩვენი გული-თადი წაღილი მართლად არ დაკმაყოფილებულა. ჩვენ ვკსურდა ყოველი თხზულება ამა ჩვენის ნიჭიერის ჰოეტისა, ყოველი ნაწერი, ყოველი მიწერ-მოხაწერი ძისი და ამას-

*) ნიშნები აქ დაბეჭდილში, ისე ხმარებული, როგორც დედანში. მართლ-წერაც დედანისაა შეუცვლელად.

თანაკე უოკელიკე ცნობა მის უოფა-ცხოვრებაზედ შეგვე-
კრიფა და იმისთანა სრული წიგნი დაგვებუქდა, რომ ეს
ჩვენი საუცხოვო მწერალი გამოსატულიყო ჩვენის საზო-
გადოების წინაშე სრულის თავის თვისებითა. ეს წაღლი
ჩვენი დაბრკოლდა მით რომ ვერსად ვერ ვისელთეთ ვერც
სრული თხზულება ნ. ბარათაშვილისა და ვერც სრული
და ჭეშმარიტი ამბავი მისის უოფა-ცხოვრებისა. იმედი
გვაქვს რომ ჩვენის ქართულის სიტყვიერების მოყვარენი
ამაში შეგვეწვიან და ვისაც რა ეგულება სადმე ნ. ბა-
რათაშვილის თხზულება, თუ ნაწერი რამე, ანუ მის
უოფა-ცხოვრებაზედ ცნობა, გადმოგვცემს ჩვენ რომ დღეს
არა, საკვლავად მაინცა შესაძლო გვექმნას წარმოუდგი-
ნოთ ქართველობას მისის ღირს-სახსოვრის პროეტის სრუ-
ლი თხზულება და შესაბამი ბიოგრაფია.

გამომცემელი.

ბულბული ვარდზედ

ბულბული, ვარდზედ მჯდარი, ეტეოდა მას მსტკინაჲვი:
 „ვარდო, ვარდო, მტანჯე ჩემო, გვედრებ გულით მსტკინაჲვი,
 მადირსე თუ როგორ არს გაშლას შენი მღამაჲვი,
 მწუხრსა აქეთ აქ ვზივარ, ფურცლებზედა მკონაჲვი!“

ასე ჭეუფდა ბულბული, ოდესცა ღამე ბნელი
 მოიწვამდა ჭალებსა; ჭქრიდა ნიაჲვი ნელი;
 და ორს ჭსდუმდა ბულბული, მაშინ აღმოჭსდა მთვარე,
 ვარდმანც მაშინ მოჭფინა სუნნელება მის არე.

მაგრამ მოსანსა თურმე მოეჩია გლას რული!
 აღმობრწეინდა მთაეზიც და ფერთოსანთ მსიარული
 გალობა ჭეუეს ჭაერში, განაღვიძეს ბულბული, —
 ნასა ვარდი ფურცნილი, და მუის მოუკვდა გული

თვალნი ემოსა ცრემლით, გული სეკდის სჯემლითა,
 ფრთა ფრთას ჭკრა და აღმალღდა, მსტკინაჲვი ღმობის სმითა,
 უსმე უოკვლათა სირთა: „მოდით და შემოკრბითა,
 მისმინეთ, შემიბრალეთ, ვის მიემართო წულუღითა?“

რგანთადათ ლაშქადე შეკურთხინვიდი კაცობას;
არ ვზოგავდი სიტოცხლეს, უძილობას, გაღობას;
მჭონდა მცირე წადილა, ვერ მივხვდი კი ძნელობას:
მსურდა გაშლა ვარდისა, არ ვფიქრობდი დატეხობას!“

1834 წ.

ქ ე თ ე ვ ა ნ

ზვირთები მოდუღუნებენ,
ჭალები ბუჩქნარეობენ,
ხშირნი ღამაზთა კიდეთა,
მჩქეფრად მდინარის ქსნისათა.

მიმჭრალეუბულა მთოვარე მოწყენით ჭნათობს მენ ქაღსა;
მდინარის შირზედ ჭზის იგი, კელთა ჩონგურის მპურობელი;
ვიშრისა თმანი ნაშალნი ჭშკენიან სპეტაკს საცმელსა
და დაძლერს იგი საკვდავად, ცხარეთა ცრემლთა მდენელა:

ავ-ენანო, ოდეს დაჰსცხრეთ,
მთასკენათ ეზდენ სული!
რა გარგოთ, რომ შვიშურეთ
უბიწოთ სიუკარული?

გულის სწორო, ერთის ცილით
აგრე როგორ შეიცვალე,
რომე ტრფობა ჩვენი ამ სნით
მას აგრე მჰსწრაფელ ანაცვალე.

თუ ვერ მცნობდი, რად შეტეოდდი:
რძე შენი ვარ საუკუნოდ!“
სიუმაწვილეს რად მიღხენდი,
თუ მოჰქლავდი ასე უდროდ!

რად შემიბურ მე გლახ გული,
უმანკო და უზრუნველი;
რად დამიჭკნე მე უკვილი
ემაწვილობის, ვერ უშლელი!

ეს ნუგეშს მცემს, საუკარელო,
რომე არის სსკა სოფელი;
ოდეს ჰსცხნა, რომ ვარ უბრალო,
მოკედ, მოკედ, მუხ მოკელი!“—

მსდუმდა—და მეცა ვიცანი
ქეთევან ჭაეროვანი,
ქეთევან ნაქები გულით,
ნაქები მშვენიერებით!

ნეტარ რა ქარმან დააზრო მისის სიტოცხლის უვაილი?
მეც ხმატირა მის მსკედრმან, მაგრამ ვერ ვეცა ნუგეში:
ქეთევან შუა ქსანშია მარად შეერთო, დელვილი;
მხოლოდ ისმოდა სასული ამიღბარისა ზვირთუბში!

1835 წ.

შემოღამება მთაწმინდაზედ

(ელეგია).

ჰი მთაწმიდავ, მთაო წმინდავ, ადგილნი შენნი,
ჯამაფიქრეკლნი, ვერანანი და უდაბურნი,
ვითა ჭშვენიან, როს მონამენ ცვარნი ციურნი,
ოდეს საღამოს, დაჭშეთენ ამოს, ციაგნი ხელნი!

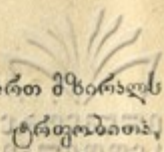

ვითარი მამინ იდუმალობა დაისადგურებს შენს არემარეს!
 რა სანასავი წარუტყვევს თვალთა მამინ შენს ტურფას სერ-
 ზედ მდგომარეს!
 შირს გაშლილს, ლამაზს კელსა ყვაკოლნი მოჭოქენ, რეცა
 ტაბლას წმიდასა,
 და ვით გუნდრუკსა სამადლობელსა, შენდა აღკვეკენ სუნნე-
 ლებასა.

მასსოგს იგი დრო, საამო დრო, როს ნაღვლიანი,
 კლდეკ ბუნდოვანო, შენს ბილიკად მიმოვიდოდა,
 და წუნარს საღამოს, ვით მეგობარს, შემოვეტროფოდა,
 რომ ჩემებრ იგიც იყო მწუსარ და სევდიანი!

ოჰ, ვით ყოველა ბუნებაც მამინ იყო ლამაზი, მინაზებუდა!
 ტეცაო, ცაო, სატება შენი ჟერკიდეკ გულზემაქვს დანეუდა!
 აწცა რა თვალნი ლაქვარდს გისილკენ, შეას ფიქრნი შენდა
 მოისწრაფიან!
 მაგრამ შენამდინ ვერ მოაღწევენ, და ჭერშივე განიბნევიან!

მე შენსა მჭკრეტელს მაკიწულების საწუთროება!
 გულას-თქმა ჩემი შენს იქითა... ეძიებს სადგურს,
 ზენართ სამყოფთ, რომ დაშთოს აქ ამაოება,...
 მაგრამ ვერ ჭსნობენ გლას მოკვდავნი განგებას ციურს!

დაფიჭრებული ვიდეკ სერზედა, და ცათა მიმართ მზირადს
 ტრფობითა;
 შემომერტემოდა მასის მწუსრი, აღმესები ნაწრალთ მდუმე-
 რებითა;
 ხანდისხან ნელად მქროლნი ნიაჭნი ღელეთა შორის აღმო-
 კნესოდენ
 დაზოგჯერ ჩემნი შემოგარენი ამით ჩემს გულსა ეთანხ-
 მებოდენ!

მთაო ცხოველო, ხან მცინარო, ხან ცრეილიანო,
 ვინ მოგახილოს, რომელ მუისკე თვისთა ფიჭრთ შვება
 არა იზოვოს და არ დაჭსსნას გულსა ვაება,
 გულ-დასურულთა მეგობარო, მთავ ღრუბლიანო!

ჭსდუმდა უოველი მუნ არემარე; ბინდი გადაკერა ცისა კამარას.
 მოჭსდევს მთავარეს, ვითა მიჭნური, ვარსკვლავი მარტო
 მისა ამარას;
 ტინახვით სული, ჟერეთ უმანკო, მხურვალე ლოცვით მიჭან-
 ცებული?
 მას ჭკვიანდა მთვარე, ნაზად მოარე, დისკო გარდახრით
 შუქ-მიბინდული!

ამ გვარი იყო მთაწმიდაზედ შემოღამება.

ჩა აღგიღნო, მახსოვს, მახსოვს, რასაც ვჭფიჭრობდი
 მე თქვენთა შორის და ან რასაც აღმოვიტეოდი!

ხოლოდსული ჭკრძინობს, თუკითარი ჭსმდექნით მას შვება.

ღი საღამოვ, მუუდროვ, საამოვ, შენ დამშთი ჩემად სა-
 ნუგეშებლად!
 რას მჭმუნვარება შემომესვეის, შენდა მოვიღებო განსა-
 ჭარვებლად;
 მწუხრი გულისა—სევდა გულისა—ნუგეშსა ამას შენგან
 მიიღებს,
 რომ გათენდება დილა მზიანი და უოკელს ბინდსა ის გა-
 ნანათლებს!

1836 წ.

კ მ ა ი დ უ მ ა ლ ი

ვისი კმა არის ეს საგვირგული?
 რად აქვს გულს ესე ჩემი ნაღველი?

რა კჭსტან შირველად წუთი სოფელი,
 დაკჭსთე ადგილი, სადაცა წრფელი
 რბილდა ნათლად დრო ემაწვილობის
 სწორთა, თან ზრდილთა, მკვლახართ შორის,—

მას აქეთ გმა რამ თან ჭსდევს ყოველთა
ჩემთა ზრახვათა და საწადელთა!
ცხადად თუ სიზმრად, იგი მე მარად,
სულ ერთსა მიწვრთნის გულისა ჭირად:
რეძიე, ყრმაო, შენ ხვედრი შენი!
ვინმე იპოვნო შენი საშვენი!⁴
მაგრამ მე მხვედრსა ჩემსა ვერ ვჭბოვებ
და მით გაეშანს ვერღა ვიშორებ!

ნუ თუ გმა ესე არს გმა ღვენიცა
შეუწუალისა სინიდიცისა!....
მაგრამ მე ჩემშია ვერ ვჭბოვებ ავსა,
მისს საშფოთველს და საქენჯნავსა!

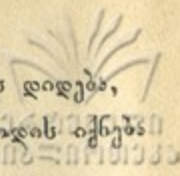
ანგელოზი ხარ, მიფარველა ჩემი,
ან თუ ეშმაკი, მაცთური ჩემი,
ვინცა ხარ, მარქვი, რას მომისწავებ,
სიცოცხლეს ჩემსა რას განუმზადებ?
როს ვჭსტნა მე შენი საიდუმლობა,
როს მხვედეს ამ სოფლად ჩემი წილობა?...

ფიქრი მტკვრის ჰირსუდ

წარკვდ წულისა ჰირს სუკდიანი ფიქრთ გასართკელად;
 იქ კეძიებდი ნაცნობს ადგილს განსასკენებლად;
 იქ ლბილს მდელოზედ სანუგეშოჲ ვინამე ცრემლით;
 იქაც ყოველი არემარე იყო მოწუენით;
 ხელად მოღელავს მოღუდუნე მტკვარი ანკარა,
 ზ მის ზვირთებში ჰკრთის ლაჟვარდი ცისა კამარა.

იდაჲკ დაურდნობილ, უურს უგდებ მე მისსა ჩხრიალსა,
 და თვალნი ჰკრბიან შორად, შორად, ცის დასაკალსა!
 ვინ იცის, მტკვარო, რას ბუტბუტებ, ვისთვის რას იტყვი?
 მრავალ დროების მოწამე ხარ, მაგრამ ხარ უტყვი!...
 არ ვიცი ამ დროს ჩემს წინაშე ჩვენი ცხოვრება
 რად იყო ფუჭი და მხოლოდა ამაოება?...
 მაინც რა არის ჩვენი ყოფა—წუთი სოფელი,
 თუ არა ოდენ საწყაული აღუგსებელი?
 ვინ არის იგი, ვისთვის გული ერთკელ აღუგსოს,
 და რაც მიუღოს ერთკელ ნატკრით, ისი კემაროს?
 თვითონ მეფენიც უძლეველნიც, რომელთ უძაღლეს
 არ ვინლა არის და წინაშე არ ვინ აღუდგეს,

რომელთ სკლთ ეპურასთ უმაღლესი სოფლის დიდება,
 ჭშოფოთკენ და დრტკინკენ, და იტყვიან: „როდის იქნება
 ის სამეფოცა ჩვენი იუოს“, და აღიმკრიან
 იმაკ მიწისთვის, რაც დღეს თუ სვალ თვითვე არიან!..

თუნდ კეთილ მეფე როდის არის მოსვენებული?
 მისი სინოცხლე: ზრუნვა, შრომა და ცდა ქებული;
 მისი ფიქრია, თუ ვით უკეთ მან უმატრონოს
 თავის მამულსა, თვისთა შვილთა, რომ შემდგომსა დროს
 არ მისცეს წყევად თვის სასკელი შთამომავლობას!...
 მაგრამ თუ ერთხელ სოფელსც უნდა ბოლო მოკლეს,
 მაშინ ვილამ ჭსთქვას მათი საქმე, ვინ სადღა იუოს?...
 *)

მაგრამ რადგანაც კანნი გიქვიან—შვილნი სოფლისა,
 უნდა კიდევც მკვიდით მას, გვესმას მშობლისა.
 არც კაცი ვარვა, თუ ცოცხალი მკვლარსა ემსგავსოს,
 იუოს სოფელში, და სოფელს კი არა რა არკოს!

1837 წ.

*) სამდვილშიაც აქ წერტილებია.

ჩონგურს

შენნი მოთქმანი, კაეშნის ხმანი,
ხანცა ოხუჩანი, ხანცა ამოსკვჩანი,
წარსრულთა დროთა მოგონებითა სულს აფიქრებენ!

ჟი ჩონგურო, ნეტავი ოდეს
ხმა მხიარული შენგან მსმენოდეს,
რომ უგუშეოდეს მე სვედიანსა გულისა სენი!

მაგრამ სად ვნახო შენი ღიმილი,
სისარულითა გამოჩენილი?
მე შენგან მესმის მოკლულის გულის ოდენ ჩივილი!

1837 წ.

თავადის ჭავ...ის ასულს

ეკა...ნას.

ხმით მშვენიერით,
ტებელის სიმღერით,
საეროვანო, სულს ელსინები;

თვალთ არონინებ—
გულს დააწულულებ
და ღიმილითა ესაღბუნები!

სადც ხარ, იმ არეს
მოჭფენ სიამეს,—
უშენოდ მოჭსტდეს მსიარულება!

შენის ენითა,
საესე ლსენითა,
კინ არა იგრძნოს გულკეთილობა!

მასხოვს სიამით,
ოდეს ტკბილის ხმით
კარდსა და ბულბულს *) მოკლხინარგ
პირმცინარითა,
სინარნარითა,
მგოსნის ყარბს გულს ესსიგმფუნარე!

1839 წ.

*) კარდი და ბულბული ლექსია, რუსულიდამ ნა-
თარგმნი თ. ჭავჭავაძისაგან. ავტ.

ჩემს ვარსკვლავს

რად მრისხანებ, ჩემის ბედის ვარსკვლავს?
მაინც გეტრფი, თუმცა ხშირად მკლავო:
შკეტვისა სული შენსა მოღრუბლვას,
შეეჩვია გული სკედითა კრთოლვას!

ნუ გგონია ბედსა მით დამიმწარებ,
რომ უცრად ბუქით ნისლს მოითუარებ;
შენ არ იცი, რა სიამეს მომაგებ,
რას მიბუყტვით ნისლით გამოძინათებ.

რა სასითაც გინდა შენ მე მეჩვენო,
მაინც გინნობ, მშვენიერს ცის მთენო:
ნათელი ხარ შენ ნათელის სულისა,
მალხინებელ დაბინდულის გულისა!

მოციმციმდი, მოდი გამომეძარე,
შენგან ბნელი გული გამომიდარე;
კვლავ ციური ცუნსლი გარშოისარე,
ნაბერკვალნი ეშხისა მამაყარე.

1837. წ.

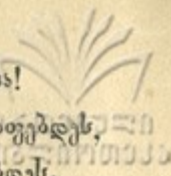
ნ ა ზ ო ლ ე ო ნ

ნაზოლოონმა გარდააკლო თვალი ღრანცის,
და ჭსთქვა: „აბაო ხელმწიფებამ რა შემიძინა? -
და რა იხილა თვისს დიდების მსხვერპლი თვის წინა,
მისს მოღრუბლულს შუბლს შუქი რაღაც გარდაეფინა.

„ასლა კი გმარა, ჭსთქვა მან გულში, სურვა აღმიხდა:
სასელი ჩემი გასასელი ქვეყნის საოცრად,
შეკმოსე ძალით საყვარელი ჩემი საშვენად
და დავუმონე გულმტკიცენი მას სადიდებლად.“

„მაგრამ მე გვამში სული გერღა მომთავსებია!
მიტხზავს გვირგვინსა დიდებისას მე თვითონ ბედი,
ხოლო მე უნდა მას მოვასსა შარკანდედი;
უამი ჩემია და უამისა მე ვარ იმედი!“

„მაგრამ ვინ იცის, იქნება რომ ბედსაც მოვჭსწეინდე:
და სსვა მან ჩემის სასელითა დაავირგვინოს!..
არა, არა მრწამს, რომე ბედმა მე მიორგულოს:
შე მან გამზარდა, და თვისს გაწვრთვნილს რაღა მიხეროს?“

„ვერს გაუძლებს ნაპოლეონ მეტოქეებსა!
 რა გინდ ძლიერად, მეტნიერად, ვინ კელმწიფებდეს,
 მაინც მე იგი ვერ ვითფისო, ვერ ჩემოდნობდეს,
 თვითონ სამარცხ მუვიწროოს, თუ ტოლი მუვანდეს!“

ბევრი დღე გავა, რომ ვერ ბევრი ვერ ვქსნათ ჩვენ მისი!
 თვითონ სიკვდილიც მას უებროდ აღმოგვიჩინებს:
 დაძვრალი ტენსლი და ზღვის ღელვა წარმოგვიდგინებს
 მისს ტენსლსა სულსა და ზღვა გულსა განსაკვირვებებს!

1838 წ.

ს ა ე უ რ ე

ვითა ზეზულა
 აწსეკს ნელ-ნელა

სხეტაკს შროშანას, ღამაზად აწრილს,

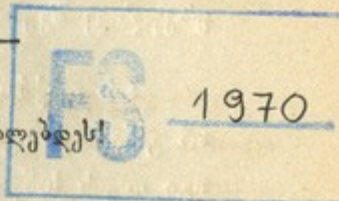
ასე საეურე,
 უცხო საეურე,

ეთამაშება თავისსა აწრდილს.

ნეტავი იმას,
ვინც თავის სუნთქვას
შენსა ჩრდილშია მოიბრუნებდეს!

შენის შერსევით—
სიღობერვით
გულისა სინესს განიგრილებდეს!

ჟი საუერეო,
გრძნებით ამრეო,
ვინ ბაგე შენს ქვეშ დაიტკბარუნოს?

მუნ უკვდავების
შარბათი ვინ სვის?
ვინ სული თვისი ზედ დაგაკონოს?

1839 წ.

ჩ ჩ ვ ი ლ ი

მიუვარს, მიუვარს მე ტიკტიკი ჩჩვილას ურმის,
მიუვარს სმენა უცნაურისა მის კმის,
ადეს იგი ენათა სასუთეველის
უაღერსებს წიაღთა თავის მშობლის!

Handwritten text on the left margin, including the number '2' and some illegible characters.

შის სოფელა უწრუნველობით შენობს;
გარდა დედის აღქრისასა არ რას ჭკობობს;
ნებივრობით და დამილით სულდგმულობს;
ყოველსავე შეუპოვრად მჭვრეტელობს.

არა ფიქრობს იგი თავისს ცხოვრებას,
არ განიცდის იგი საწუთროს ვნებას;
იგი თავის სანუკველიათა შობით
ამუნათებს თავისთა მშობელთ პირიქით.

იტტიკტიკე ენითა უსუსურის,
იტტიკტიკე, ვიდრე ჟამი დაგხარის,
ვიდრე დის სარ, ერმაო, თავისუფალი,
არ გიცნია სოფელი მომყდერალი!

1839 წ.

სული ობოლი

ნუ ვინ იტყვის ობლობისა ვაებას,
ნუ ვინ ჭსწივის თავისს უთვისტომობას,
საბრალთა მსოფლოდ სული ობოლი:
მხელდა ჭზოვას, და დაჭკარგვას მან ტოლი!

შეგობართა, ნათესავთ მოკლებულად;
ისევე ჩქარად ჭბოკებს სანაცვლოს გულად;
მაგრამ ერთეულ დაობლებული სული,
მარად ითმენს უნუგეშობას კრული!

არღარა აქვს მას ნდობა ამა სოფლის;
ეშინიან, იგრძაღვის, არღა ივის
ვის აუწუოს დაფარული მან გრძნობა;
ეფიქრება კელმეორედ მას ნდობა!

ძნელი არის მარტობა სულისა:
მას ელტვიან სიაძენი სოფლისა,
მარად ასსოვს მას დაკარგვა ჭსწორისა,
ოხვრად არის შვება უბედურისა!

1839 წ.

ბედი ქართლისა

კ ა ს თ ა მ ი მ ა რ თ

ძმანო კახელნო, ნამდვილ ქართველნო, მოღსინე სუღით,
თქვენში ღღრდილს ზეტარს კახი მეფად და გმირად;
თქვენ გიუვართ მისთა დროთა სსუნება მსურვადეს გუღით,
როს თქვენებრ მღსენი, ეკლნებოდა მტერსაც გამგმირად!

და რაც საუვარღის ჩვენის ირაკღის უამმან მეფობის
მოუღღინა აწ გამოსატკასა ჩემს უმაწვიღობის,—
შეც, ძმანო კახნო, თქვენ შემოგმღღენით მას არმაღანად,
ერთგუღობასა, ვაუვაცობისა, ღსინის სავანად.

როს თქვენებურად მამუღის ღვინით გუღს ახარებღეთ,
კელთ ვაჩის მშურობნი წარსუღსა დროებს მოიგონებღეთ
და მორიგისად სმიღეთ წინაშართ შესანღობარსა,
მოიგონებღეთ უარბს მგოსანსაც, თქვენდა მბობარსა!

† † † *)

*) ნამდვილში ასეა სავსები.

ბ ე დ ი ქ ა რ თ ლ ი ს

კ ა რ ი პ ი რ ვ ე ლ ი

| მწეემსო გეთილო, შენს წმიდას სამწყსო
 შემოვაკედრებ ჩემსა სამეფოს!
 გულთა-მსილაგო, შენ უწეი რაც დღეს
 საქართველოსა ჭირნი მოადგეს!
 მრავალ არიან, უფალო, მტერნი,
 და წარიტაცონ შენი ცხოვარნი!
 ბეკსწრაფე ჩვენო გელთ აღმშურობელო.
 და აღადგინე დღეს საქართველო!

ასე ილოცდა მეფე ირაკლი
 პანაქსა თვისსა გულათ მსურვადი.
 ცათა წინაშე დიდია მსხვერმელი
 მამულისა თვის მეფისა ცრემლი!

ქართველთა ჯართა კრწანისის მინდვრად
 დაეპანაკათ სპარსთა საომრად;
 მატარი კახა აღამაჴმადსანს
 უპირებს შებმას, ძლიერს, რისხვიანს.

ამ დროს გამოჩნდა სამსრუტით მტკერი
ცა მოწყენილი, ცა მშვენიერი
ზედათაღიდა ბრძოლისა ველსა
და ირაკლიცა ჯარსა ქართველსა
განამხსენებდა მამობრივის ხმით:
„ესედავთ, ვითარის კადნიურებით
შეგრებების ჩვესზედ უხსჯულოება!
საქართველოს დღეს გარდაუწყდება
თავისი ბედი და უბედობა;
დღეს ეჭირება მამულს მხნეობა;
დღეს მეცა თქვენში ვარ მეომარი,
ვითა თქვენგანი ერთი მხედარი;
დღეს გამოჩნდება, ვინ არს ერთგული,
ვის უფრო გვიყვარს, მძინო, მამული!“
„შენი გამხენის ჭირამე, შენი
რომ გავკავონე კვლავ ხმა სალხენი!“
შებლაულა მეფეს ჯარმა ერთის ხმით.
„ჩვენ თუნდ სულ ერთს დღეს დავინოცებით,
ოდონდ შეს იუკ, მეფეკ, დღეგრძელი!
მტერი რა მტერი, ოდეს ქართველი
ბატონს ირაკლის ნუგეშად ესედავს, —

მისთვის სინოცხლეს ვინღა დაზოგავს?⁴
ნეტარ მეთვისა გულს მამობრიულს,
ლადეს მოყენი, ვით მამას შეიღნი,
განუცხადებენ თავისს სიუვარულს!

დაჭკრეს ნაღარა, გულნი შეზარა
და მტერთ სომრად ჯარნი შეჭურა.
ხმა ნაღარისა, ხმა ეს ბრძოლისა
ვით არ აღჯანთებს, გმირო ქართლისა!
მსდალო განგამხსნებს. მსხევ, განგაღვიძებს
და შენც მიჯნურო, სულს შეგიშფოთებს!
შეგქმნათ მწარე, ძლიერი ომი;
ვითა ნადირსა მშიერი ღომი,
ეკვეთენ სძარსთა ივერთ მსეღარნი,
და მტკვარსა შერთეს სისხლისა ღვარნი!
ორნივ იბრძვიან გამწარებულნი,
ორნივ ომებში გაქცეებულნი;
სომხეთის გმიარნი, უფლანის შეიღნი,
და მათ მომარცხნედ ბართაშვიღნი,
განუმტკიცებდენ მკლავთა ქართველთა;
მეთვის ირაკლის დვაწლი უოველთა
შთაუდგამს სულსა ვაჟკაცობისას, —
მაინც ვერ ჭხედვენ ბოლოს ბრძოლისას.

რა ნასკეს ქართველთ გაჭირდა საქმე
მუის ჩაიკეტეს ქუდები თურმე
ხმალს გელი იგრეს მამაშაპურად
და დაერივნენ თავისებურად!

ბინდმა გაჭყარა ებერძოლნი მტურნი.

გამარჯვებულნი დარჩნენ ივერნი;
მაგრამ რა შეუე ჟარსა უეურებს,
მას გამარჯვება არღა ახარებს:
ძვირად დაუჟდა იგი ირაგლის!
მრავალთ უსაწვილთ კაცთ, ნუგეშთა ქართლის,
დაჭსდეს აქ თავი მამულისათვის!....
აწ საფლავიგა არსად არს მათთვის;
ჭაერში განჭქრა მათი სახელი,
და უაშთ მოწამე სადაძე ძეგლი
არ გვიქადაგებს მათთა საქმეთა;
დუმილნი ჭფარკენ ერთგულთა ძეთა!
მაგრამ, ჟა გმარნო, ნუ შეშფოთლებით,
თქვენ სახსოვარი გაქვთ თვით განგებით:
რაც ერთსელ ცხოვრად ხელს დააჩნდების,
საშვილის-შკალოდ გარდაიცემის;
ქართლა თქვენს დვაწლსაც ვერ დაადუმებს,
აღამაჭმად-ხანს ვიდრე ახსენებს!

მეფემ უბრძანა თვისთა მოხელეთ:

„გვიჯობს რომ ასლავ ქალაქს მიუქცეთ
და ცისე ჩვენი მსწრაფელ გაგამაგროთ,
თუარემ სვალ სიმხნით ვერა გავაწოთ.
აღამაჰმად-სან რა აქა გვანახავს;
სომ იცით ჯარი დიდძალი ასლავს,
და იქნება, რომ ცისეში დავხვდეთ,
ჩვენი ძალისა ფიქრი მიეტეოთ.
მგელადგან ასე ნაამბობია,
რომ ზოგჯერ სერსი ღონეს ჭსჯობია!

ვეელა ეთანსმა ამაზედ მეფეს,
ქალაქს მოიქცენ იმავე ღამეს,
და მსწრაფელ ზღუდენი ნარიყალისა
ექმნათ საჭურედ ჯართა ქართლისა!

გათქდა დილა მზისა აღმოსვლად;
მაგრამ მნათობმან შუქისა ნაცვლად,
ბნელი მოჰყინა ტფილისის არეს:
აღამაჰმად-სან მოადგა ცისეს!
საში დღე და ღამ ადგა მას ჯარით,
მაგრამ ვერა რა ავნო ვერსათ,

დადონდა სპარსთა შეფე ბორჯენილი
და თურმე ყოვლით იმედ მისდილი,
ქართლითგან წასვლას დააპირებდა;
მაგრამ იუდა ჟამს ეძიებდა!

აჲ მან იგი აწ მოიკელთა
და მუსთაღისა ანგართა გელთა
აჲურეს მამულს სიმტკიცის ბჭენი;
მან მტერთ უმსხვერპლს თვისნი მოძქენი!

ჩსნა რა არაკლიმ ესე სამუსთლე,
მოუქეთა თვისთა ეზდეს სიმდაბლე,
მეისკე აღენტო გელმწიფე-გული,
მტერსკე აღაჲად გამზადებული!

მაგრამ ცუდ-იუო ყოველი ღონე:
აღა მაჲმად-სან, კვლავ თავმოძწონე,
შემოებრა ციხისა კართა,
და მოკვლინა ქართველთა ჯართა!

გაფოთებული ეძიებდა მას,
გინცა ჭერანის ცხტს-გელმწიფებს
ქართველთა შორის წაართვა ძალს;
მაგრამ ირაკლიმ უკვე გაქუსლა
მთიულეთისკენ თავისი ცხენი
და შეუძირა სპარსთ ტაბილნი დღენი!

1839 წ.

კ ა რ ი მ ე ო რ ე

საქართველოს
ლიტერატურის

მორბის არაგვი, არაგვიანი
თან მოჭსძახიან მთანი ტყიანი,
და შეუპოვრად მოუთამაშებს
გარემო თვისსა ატეხილს ჭაღებს.
ჴი ადგილნო, არაგვის შირნო,
მობიბინქო, შვებით მომზირნო,
ქართველსა გულმან როგორ გაუძლოს,
ოდეს შეკრება თქვენი იხილოს,
რომ თქვენს ბუნქებში არა ჩამოსდეს,
რაც უნდა გზასაც ეშურებოდეს!
როგორ იქნება, არ განისკეროს?
სამჯერ ხომ მაინც გარდაჭკრავს ღვინოს,
ცხეს მოამოვებს, თვალს მოატყუებს,
გამოიღვიძებს — შუბლს განიგრიღებს,
ერთს ქართველურად კიდევ შეჭსძახებს,
არაგვო, მაგ შენს გამწვანებულს მთებს,
და მერმე თუნდაც დაუგვიანდეს,
იგი იმისთვის აღარ დაღონდეს!

მზე დამავალი მოჭყენს სიამეს
შთიუღეთისა ხეობის არეს,
და ამ მშვენიერს არაგვის ჰირებს
ქველი ხარდახი ზედ გარდმოჭყურებს.
მუნ ბმანდებოდა მეფე ირაკლი,
მოწყენის თვალთ გარდმომზირადი;
დაფიქრებულა, თვისთა სრასვათა
კრიულესონის ართობს ქარვათა.
თან ასლდა მეფეს თავის მსაჯულა,
ნიჭთა კეთილთა უხვაჲ მორჭმულა.
ვის არა გასსოვთ სოლომონ ქველი,
მეფის შინაუმა, ყმათ სსუვარელი!
სადღა არიან აწ ესე კანნი,
რომ არ გვალხენენ, სულთ მამანნი!

დიდხანს უჭკვრეტდა მეფე მდუმარედ
არაგვის წყალთა, მდენითა მჩქეუვარედ;
ბოლოს მასვრალმან უბრძანა მსაჯულს:
უშენ იცნობ კარგად, სოლომონ, ჩემს გულს,
შენ უწუი ქართლის აწ ვითარება,
მისი აწ ძაღა, ყოფა-ცნოვრება;

ბეგრ-ჯერ რჩევანი შენნი, ვითა წულულს,
მსაღბუნებიან მე შეწუხებულს;
აწც ჩემს სულის ტვირთს, ჩემს გულის წაღილს,
შენ გაგვიყლავნებ ვით სუყვარულს შეიღს!“

„არ მითვისებდა ქართველთა გული,
რომ ვიყავ მათი მეფე ეული;
ჩემი მეფობა ზედ დავასრულე,
რომ ძლივს ივინი გავიერთოგულე!
და ახლაც, ოდეს ჩემს კელმწიფობას
განუმზადებდი ჟამ-კეთილობას,
აი მის ნაცვლად მე რა მამაზერეს
ჩემმა შეიღებმა, და ვინ ახარეს!“

„ამიერითგან გაქვსებული,
მაჭმად-ხანისა მოსისსლე სული,
არ დაგვიწუნარებს ამაუობითა:
მას ჟამი შეჭსწკეს ყოვლის ღონითა;
ეს ხმა ლეკთაცა აგვიყუენებს;
ესმალა მსოლოდ დროს შემოჭყურებს,
და მტერნი ძლიერ მაშინ მოგვატუდნენ,
როს უმანი ჩემნი ერთმანეთსა ჰკვლენ;
მე თუმიც ვიდეკ ვჭგრძნობ სულის სიმტკიცეს,
გარნა ღონენი წელთ წარმიტაცეს;

შენი ირაკლი ის აღარა ვარ,
ზატარა კახად რაც გინახვი-ვარ!
მარტვი, რომელს შვილს ჭსეღავ ღირსეულს,
რომ ექმნას კვერთხად მამულს დარღვეულს?..
ღმერთო, ამაზედ მეტია სატანჯველთ
ნულა მოუვლენ საწყალოთ ქართველთ!...“
„აბა რას მიჩნევ, ჩემო მსახულა?
კარგად იფიქრე, შვილო ერთგულა:
აწ განთქმულია რუსთა სასელი,
კვლმწიფე უვისთ ბრძენი და ქველი;
დიდისანია გვაჭვს ჩვენ ერთობა,
მტკიცე გავშირი—სარწმუნოება,—
მას მანდა მივცე მეკვიდრეობა,
და მან მოჭსტეს ქართლს კეთილდღეობა!...“

ამის გამგონი ჩვენი მსახულა,
უჭვრეტდა მეფეს, განცვიფრებული:
მას არ ჭსჯეროდა, რომ ირაკლის გულს
ჭსედაკდა იგი ესთ შეცვალებულს.
„რასა მიბრძანებ! ჭკადრა მან მეფეს,
ზატარო ღმერთი გადღეკრძელებდეს,

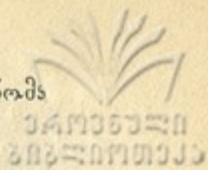

ნუ გააგონებ მაგ ხმას ქართველთა,
ეზდენ შენსედა მსასოებელთა!
ჟერ სამაგისო რა გვემართება,
რომ განვასუადოთ თავისუფლება!“

„იცი, მეფეო, რომე ივერნი
იქმნებიან რუსთ გელთ ბედნიერნი?
სასელწიფოსა ჭსჯუდის ერთობა
ანა რას არგებს, რადეს თვისება
ერთა მის შორის სსვა დასსვაობდეს;
ვინ-იცის მაშინ როგორ მოუხდეს
რუსეთის ძალი ქართლს აწინდელი,
ვით შეითვისოს რუსმა ქართველი,
ვით შეიწუნაროს რუსთ მეფობამა,
რაც მოისურვოს ქართველობამა?
მაშინ, მეფეო, რავდენით გარეო მართალთ
მოუკლან გულნი ტანჯვით იდუმალთ!
მაშინ ირაკლის სასსენებელა,
ვინდა ახსენოს აწ საქებელი?
ნუ, კელმწიფეო, მას ნუ ინებებ,
შენგან ვი მაგას ნუ გაგვაგონებ,

და მერე ქართლი ვინც ვერ განაგოს,
მაშინ მან უწუას, რაც მოაკვაროს;
სოლო ირავლი ვიდრე ჭყუათ ქართველთ,
უბედურებაც ბედნიერ აქვსდეთ!—“

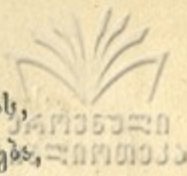
უჩემო სოლომონ, მეფემ უბრძანა,
მე ეგ უოკელივ არ გინც განა?
მაგრამ კეთილთა დღეთა თვს ქართლის,
რა მოაკვარო უმჯობეს ამის?
მე არა ვჭფიქრობ, ვითარცა მეფე,
თვისს დიდების თვს სისხლთა აღმჩქეფე;
არამედ ვითა მამა კეთილი,
რომელსა ჭსურს რომ თავისი შვილი
თვისს სინჯონლქაჲ დახასლკაროს.
მხელ-არს ცხოვრება სამეფოსი, როს
უჭვრეტდეს იგი ომსა დღე დღითი!
აი სომ ნახე აწ მავალითი:
რა ჭქმნა ამ ერთმა დამარცხებამან!
კარგი რომ კიდევ აღამაჭმადხან
ქალაქს დაჭსკერდა განძინებული,
სხვით არ აღივსო მან საწუფული!“

„ახლაკი დროა, სოლომონ, რომა
მშვიდობა ნახოს საქართველომა.
მან საფარს ქვეშე მხოლოდ რუსეთის
ამოიყაროს ყვერი სპარსეთის,
და მხოლოდ მაშინ უეჭოდ გვრწამდეს,
რომ ქრისტეანთ ხმა მანად ისმოდეს
საფლავთზედ ჩვენთა მამა-ნაწათა,
და განისვენონ ახრდილთა მათთა!“

ველარ გაუძლო მსაყულსა გულმან
და ჭკადრა მეფეს, აღშფოთებულმან:
„განზრახვა შენი, მეფეე, მაკვირვებს!
ირაკლიმ იცის, რომე ქართველებს
ანად მიანხნით უბედურება
თუ აქვთ თვისთ ჭკრთ ქვეშ თავისუფლება!“

„სულ მართალია, ჩემო სოლომონ,
მაგრამ აბა ქსთქვი, ქართველთა რა ჭეონ
ამ უბედობის და დარღვევის დროს?
აბა ირაკლიმ რა მოაკვაროს
მშვიდობისათჳს საუკარელთ ემათა?...
აი მივიღებ მე შენთ რჩევათა
და დავიდუმებ მე ჩემს გულის თქმას;

ნუ დაივიწყებ მაგრამ ჩემს სიტყვას,
რომ დღეს იქნება, თუ ხვალ იქნება,
ქართლსა დაიწავს რუსთ კელმწიფება!“

ასე ირაკლი და მის მსაჯული,
მამულისათვის გულ-მტკივნეული,
ქართლისა ბედსა განსამართლებდენ,
ხოლო ქართველნი მამულს ჭგლოვობდენ!

ამ დროს აღმოჭნდა ბადრი მთოვარე
და სიამითა მოჭფინა არე.
ცამ, მოჭედელმა ვარსკვლავებითა,
მთისა ჭაქრმა, საესემ შვებითა,
და მთვარისა შუქსუდ არაგვის წყალთა,
თავისუფლებით ჩამომწმინდალთა,
გულს აუშალეს დარდები ბატონს,
ოხვრა დამართეს, ვით კაცსა ღაბონს:
მას მოაგონდა დრო უმაწვილობის,
განტარებული თვისთა კასთ შორის,
როს ჟერ არ ედო ტვირთი მუივობის,
როს ჭქონდა ყამი უზრუნველობის,
და სუყარელი კახეთის გმირი,
იუო ნიადაგ მტყრთა გამგმირი!

დიდხანს დაჭყოფდა ბატონი ჩუმად,
დაფიქრებული მწუხარედ და ღრმად.

შემდეგ უბრძანა სოლომონ მსაჯულს:

„ახლა კი დროა ჩვენს გაოსრებულს
ქალაქს ჩავსედოთ; მაგრამ ჯერ ერთი,
მინდა ვინილო კვლად კასეთი,
შევიტყო კასთა საჭიროება,
ვწინა წაზრთა მათთა აწ ვითარება;
შენ კი აქედგან ქალაქში ჩადი
და დამხვედრე ჩემი სამზადი.“

დილაზე ადრე მოკვალს მსაჯული
ქსნის ხეობაში, დაფიქრებული:
ვიდრემდის იყო შიშინაობა,
მას აქ ესახლა თავის სახლობა,
და მოძავაღმა აწ ქალაქისკენ,
გამოიარა თავის სასლისკენ.

მეფის წაზრთაგან სულით ღელვილი,
წაზრახვად გულში მამულის შვილი:
უმაღლობა, ღბერთო, შენსა განგებას!
ერთს კაცს მოჭმადლებ უოკლთა უფლებას,

და მისს ერთს სიტყვას მონებენ ერნთ
განურჩევლად სულელნი, ბრძენნი,
და იგი მათს ბედს ისე განაგებს,
ვითა ამდგინდეს იგი კამათლებს!
მაგრამ შენ, მეფევე, ვინ მოგცა ნება—
სხვას განუბოძო შენთ უმათ ცხოვრება,
მისდევდე შენსა გულის კვეთებას
და უთრგუნვიდე თავისუფლებას?
შენ ერძინ მოგცა ჰირველ ღირსება,
რათა დაუცვა უოფა-ცხოვრება,
და რად ივიწყებ, რომე მარადის
მეფის გულისთქმა ერსა ეკუთვნის!...“

„იქნება, მეფე ცისის გატყვის
აბრადებს მოყმეთ მუნანათობას?
იქნება ამან აქყარა გული
ბატონს ქართლზედა, შეუორგული?...
მაგრამ ირავლიმ უკეთეს უწეის,
თუ ვით საუკარელ არს ქართველთ შორის.
მაშ რამ უცვალა მას გული მყარა,
ქართველებისთვის ესთ თანამკვლარი?...“

შავრამ ვინ იცის! იგი იქნება
უკეთ ჭფიქრობდეს, რაც გვეჭირება:
ბევრჯერ ღვთაურსა წრუნვასა მეფის
გონება ყმათა ვერა მისვლებს!“

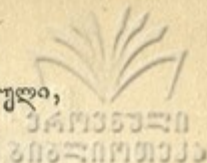
ამ ფიქრში იყო მსახურული, ოდეს
მოადგა თავის სახლისა არეს.
წინ მოეგება მას თავის ცოლი,
სათნო სოფიო, სულისა ტოლი;
ასლან ბერს ასსოვს მისი წრდილობა,
მშვენიერება, ჭულკეთილობა.
რა დაინახა მან თავის ქმარი,
სახე შეცვლილი, მონაწყანარი,
ამბავი ჭკითხა მუის ირაკლისა,—
ასე საუკარელ იყო ყოვლისა!

გვეტობ, სოფიო, რომე ირაკლი
ქართველებზედა იუოს გულნაკლი;
მას ზედ ეტყობა, რომ მისი სული
ქლიერად არის აღელვებული!
მწარედ უზარებს ბატონი დაჭსჯას
თავის შვილების ამა ურჩებას:

ვეწობ რომ იგი სამეფოს ქართლის
 აძლეეს საფარს ქვეშ რუსთა კელმწიფის
 მამინ უუერე ჩვენს დედაკაცებს,
 როს ხანსოვრებლად დიდკაცთა ცოლებს
 შეტრეს ქალაქში გარდასასლენ!
 მამინ, სოფიო, რაღა გინდათ თქვენ?
 კელმწიფეს ჰპოვებთ მამად კეთილად
 და დედოფალსა დედისა ნაცვლად;
 არ მოგაკლდებათ თავისუფლება,
 განცხრომილება, ფუფუნულება,
 მათთა სიმდიდრის ძალატთა შორინქ
 ვერ გაიგონებთ მუნ სმასა მტერის.
 მრავალთ სიამეთ იხილავთ კვლად
 ბანოვანთათჳს გულგასართობლათ;
 მამინ ვისაღა მოესურვება
 ნახოს ქართლისა კვლავ ამბოხება!—^ა

„უწინამც დღე გი დამეღება მუჭ
 უცხოობაში რაა სიამე,
 სადაცა ვერ ვის იკარებს სული
 და არს უთვისო, დაობლებული?

რა ხელ-ქურის ზატოვს ნაზი ბუღბუღი,
 გალიაშია დატყვევებული!
 და კვლად იგი, ამხანაგთ შორის
 ჭირსაც ვით ღსინსა ერთგვარ დამღერის.
 ესრეთ რას არგებს კაცსაც დრდება,
 თუ მოაკლდება თავისუფლება;
 თავის მამულში მას გაჭირება
 სხვა და სხვა რიგად ენუგეშება:
 მუნ სუფსა სული თვისად მიანჩნის
 და გულსა გულის ზსუსნი ესმის!“

ურად დაგვიჩომია სხვაზედა თვალი,
 ოდეს მეფეცა და დედოფალი
 გვეპანან კეთილნი და ღირსეულნი,
 და ვართ მათთანა შვილებრ ჩვეულნი?
 ჩვენის დედოფლის გულისა ნაცვლად,
 მწუნებართა სანუგეშებლად
 რასა ვიპოვით ჩვენს სიტოცსლემი?

. *)

*) ნამდვილშიაც აქ წერტილებია.

მსაჯულს ეგონა, რომე იგი გულს
დედაკატონა ჭპოვებს ცვალებულს,
და აწ, რა ნახა ცოლი ამ ჭაზრით,
გარდაეხვია მას მსურვალებით.

ჰი დედანო, მარად ნეტარნო,
გურთხევა თქვენდა, ტებელ სასსოკარნო!
რა იქნებოდა, რომ ჩვენთა დედათ
სულიცა თქვენი გამოჭეოლდათ!
ვანდა ჭყავს გულის შემატკივარი
მამულს ასული ახლა თქვენგარი?
ქარმან ჩრდილოსმან ყველაზედ პირველ
გარდაუცვალა მათ გული ცხოველ!
ჟანი გაკარდეს აწ შვილსაც, მამულს,
ოღონდ ვამოთ ჩვენს საკუთარს გულს;
რის ქართველობა, რა ქართველობა!
მითომ რას გვაწებს უცხო ტომობა?...

რა მოასლოვდა ქალაქსა მეფე,
დიდხანს უჭკრეტდა ცრემლთა აღმჩქეფე!
პალატნი მისნი გარდმინგრეულან,
სახლნი სამშობლო დანაცრებულან;

მიდამო ჭსკდავს უზატრონობას
კლახრებასა და ნატამლობას!
დუმილი ჭსუფეკს მის არე-მარე!
მხოლოდ ბუტბუტებს მტკვარი მწუსარე,
შემრთველი მრავალთ სისხლთა ქართველთა:
იგი გადაწხა მხოლოდ სმარსელთა!

აღივსო კვლად ერთ ტფილისი,
რა მობძანება ჭსცნეს ირაკლისი.
ქალაქი ისეკ სქარად აშენდა,
თუშტა ადრინდელს მრავალი აკლდა!

წარვიდენ წელნი მოსვენებისა
და კვლავ ირაკლიმ სრმალი ბრძოლისა
აღიღო ღვეთა შესამუსრველად!
არც სმარსნი მოწინენ დაუმარცხებლად,
სიბერის ჟამსა მოიცა ძალი
და შეამწუნა კვლად ოსმალი;
კვლავ ასასელა თავის სასელი;
მაგრამ ამაო. ცუო ყოველი:
დიდი ხანია გულის ირაკლისა
გადუწმეტია ბედი ქართლისა!

*
* *

სატრფოვ, მასსოვს თვალნი შენნი
მშვენიერნი ცრემლით ჭკროთოდენ,
და ბაკენი მღუმარენი
სვაშიადსა მიმღვიდენ!

მაგრამ, სულა, იგი ცრემლი
არ სტიროდა ამ სოფელსა;
სახე შენი მოწყენილი
არა ჭკავდა ხორციელსა!

აწ მივხვდი მე, უბედურო,
თვალთა შენთა მეტყველებას:
თურმე ცრემლი უცნაური
მოვლოდა ჩემს ობლობას!

ახლაც, ოდეს ვნახავ სადმე
ცრემლსა თვალთა მშვენიერთა,
გულ ამოსკენით ვიგონებ მე
დღეთა ჩემთა ბედნიერთა!

ჩემი ღოცვა

ღმერთო მამაო, მომიხილე მე შენთომილი
და განმასკენე ვნებათაგან ბოროტ-ღელვილი!
ნუ თუ მამასა არღა ჭქონდეს გულის ტკივილი,
რადეს იხილოს განსაცდელში შემცროდე შვილი?

ჯი სასიერო, რად წარვიგვეთ მე სასოებას:
ზირველ უმანკომ თვით ადამამც ჭსცოდა შენს მცნებას,
უმსსვერზლად წადილს სამოთხისა მშვენიერება,—
გარნა იხილა სასუფეველის მან ნეტარება!

ცხოვრების წყაროვ, მასვ წმიდათა წყალთაგან შენთა,
დამინთქე ძათში საღმობანი გულისა სენთა!
არა დაჭქროლონ ნავსა ჩემსა ქართა ვნებისა,
არამედ მოეც მას სადგური მუუდროებისა!

გულთა მხილაო, ცხად არს შენდა გულისა სიღრმე;
შენ უწინარეს ჩემსა უწეი, რაც ვიზრახო მე
და—ჩემთა ბაგეთ რაღა დაუშთთ შენდა სათქმელად?
მაშა დუმილიც მიმითვალენ შენდამი ღოცვად!

ჩემთ მეგობართ

ჭაბუკნო, ვიდრე ცხოვრების დღეთ დაღა გინათებსთ
და სიუვარული გულის ჭირთაც გისიამოვნებსთ,
არ დაინხიოთ შავის ბედის მჭსწრაფელნი ღახვარნი
და შეუზგონად წარსოცეთ ცრემლიცა მწარნი.

აჭყევით სოფელს, შეურჩენელს და მოძღვრადსა,
ნუ მოარიდებთ სიყმაწვილეს ტრფობისა ჯღსა!
სასაცილოა ბერი კაცი რომ უმაწვილობდეს,
და საბრალაა რომ ჭაბუკი ბერიკაცობდეს!

მას გაქებ ვინცა თვის სიცოცხლე ასე ატარა,
რომ უოველი დრო, შესაფერად მიმოიხმარა!
მაშინცა კარა შეკავება გულისა თქმათა,
კისრად ტვირთება წუთას სოფლის მძიმე ზრუნვათა,

ოდეს მზას სხაუნა შეგვიცვლან ჩვენ დაღას მასნელს,
და ცრუ სოფელა სიუვარულსაც შექუერის სარგებელს!
მხოლოდ ერთს გირჩევ და გახსოვდეთ ესე თათბარი,
მეწმუნეთ, მძნო, ნაცადა მაქვს ეს გულის ჭირი:

არ შეემსჯვალათ მოკისკასეს კეკელა ქალსა
სულის დამტვევენელს და გრძნობათა ცუდ მომღერალსა!
აშივის ენა მას ასარებს, მას ასულდგმარებს,
ხოლო სიყვარულს გული მისი ვერ მიიკარებს!

1841. წ.

*
* *

აღმოჩნდა მნათი აღმოსავლს, მზეკებრ ცხოველი,
მგირითა შუქით გარდუყარა ცასა ღრუბელი,
დადსამქუსარო, საყდარო და მეც გლას გული
მჭსწრაფელ განმითენა, შავ-ბედისგან დაღამებული!

ნუ თუ აღმიხნდი ცხოვრებისა ჩემის მნათობლად;
ნუ თუ შენ ჭფინო შეების სხივი ჩემს გულსა კვლად:
კვლავ აღმიტესო გულის ჭირნი, მიურუებულნი,
და განმიასლო ნეტარების დღენი წარსრულნი?

მაშ გამობრწინდი, მფინე შუქი ეც სოცარი
და განანათლე კვლავ ცა ჩემი ესრეთ საზარი!
შეცა გული ვჭუო დაუანგებულს ჩემსა სანთურსა
და შეკავრთო ფიჭირნი ჩემნი შენს კმას ციურსა!

დაკმეგრდე მას დროს, როს ვარსკვლავი მშვენიერის ცით
მინეტარებად სიტოცხლისა დღეთა სიამით; მოკვტკამდე, თუ ვით მიმეფარა იგი მქსწრათელ ღრუბელს,
ბოლოს ვუმღერდე შუქსა შენსა, შვების მომფენელს!

ვჭვუტავ ძლიერსა სსივსა შენსა, ვი მნათო ჩემო!
ოდეს ვინილო მცირე ბინდი შენს შუქს გარემო,
მეის დამიღამდეს ამ სოფლისა სიამოვნება
და შენთვის დავთმო ტრფობის წინდად ყოველი დიდება!

1840.

*
* *

არ უკვირო, სატრფოო, შენსა მგოსანსა გულის-თქმა:
მოკვდავსა ენას არ ძალუმს უკვდავთა გრძნობათ გამოთქმა!

მინდა მზე ვიყო, რომ სსივნი ჩემთ დღეთა გარსა
სალამოს მისთვის შთავიდე, რომ დილა უფრო ვაცხოვლო;

მინდა რომ ვიყო ვარსკვლავი, განთიადისა მორბედი,
რომ ჩემს აღმოსვლას ელოდენ ტყუთა ფრინველნი და ვარდი;

მინდა შენ იყო, სატრფოო, მშვენიერისა ცის ცვარა
რომ განაცოცხლო, შავანო, მდელი სიტხითა დამტკნარი;

რომ მხოლოდ მზისა ციცი მას დილას ნამსა იშრობდეს,
და ერთად შესხიკებულნი, შკებას მოჭყენდნენ სიციცსლეს;

არეს ავსებდენ სიამით, მცენარეთ განმაცხოვლებლად,
იუენენ მარადის, მარადის, სოფლასა გამთბუნებულად.

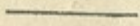
ნუ თუ ამ სულის წადილსაც, ჭრქვა სიუფარული
მასან მხეც უსხიკ, უცეცსლოდ, შეიძლებს ნათვას ვარ-
სკვლავებრ;
სსკათაებრ?

მასინ ვარდიც განთიადს ვერღარა გარდაიშალოს,
და ცისა ცვარმან მდუღოდა არღარა გააბიბინოს;

მასინ შენც სსკათა მოკვდავთა ბანოვანთ მიემსგავსები!
მამ რად ერჩევი მათ შორის და ციურთ დაედარები?...

მაგრამა მშენიერება გაქვს, ცისიერო, უსრწნელი
და ჩემთა გრძნობათ შენდამი ვერ დაჭსდვან კაცთა სასუელა!

1841 წ.

*
*
*

ვჭზოვე ტამარი, შესაფარი, უდაბნოდ მდგარი;
მუნ ენთა მარად უქრობელი, წმიდა ლამპარი;
ანგელოსთაგან იეროდა მუნ დავითის ქნარი,
და განისძოდა ციურთ დასთა გაღობის ზარი!

მწირო სოფლისა, და მასურალი მისითა დეღვით,
მუნ ვეძიებდი განსვენებას წრფელითა ზრახვით;
გულსა, მოკლულსა კაცთ სიხვით და ბედის ბრუნვით,
ღამეზარი წმიდა განმიტეობდა ციურის სხივით!

მუნ გუნდრუკის წილ, შევესწირავდი წმიდას სიუვარულს,
რომლის საკუჭრითად დავესდებდი მე ჩემს გულსა და სულს;
ამა სიამით, ნეტარებით, ესრეთ აღვსებულს,
მეგონა ვესხედავ სასუფეველს, აქ დაშენებულს!

მაგრამ საწუთრო განა ვისმე დიდხანს ასარებს?
განჭირა ტამარი — და უდაბნო ჩემდა მდუმარებს;
მას აქეთ ჩემს გულს ნეტარება არ ასადარებს,
მის ნაცვლად სევდა და წუჟდიადი დაისადგურებს!

მოისებო მესწრაულად მისი ნაშთი და მისი კვალი!
განა თუ დრომან დაჭირა თვისი მას ავი თვალი?
არა, მოსძიგდა მას სოფელი ცრუ და მუსთაღი!
დამშთა მე მხოლოდ მის ღამეზარისგან წაცხელი დამქრალი!

ვერღა აღმიგო სიუვარულმა კვლად ტამარი!
ვერსად აღვანთე დაშთომლი მისი ღამეზარი!
ესრეთ დამისშო უკუღმართმა ნუგეშის კარი,
და დავალ ობლად, ისეკ მწირო, მიუსათვარი!

სუმბული და მწირი

მ წ ი რ ი

სუმბულო, სად არს იეროვნება შენი საამო,
რომ შენსა მჭვრეტელს არ გაჩნდა დილა, საღამო?
მარტვი, სადა არს სუნი შენი, ამო და ნელი,
რომლით ათრობდა სინოცხლის უამთ ღამაზი კელი?

სუმბული

მწირო, სომ ქსედავ, მოკჭკლებივარ ჩემს სამშობლოს
გულს,
ჩემთ ქსწორთა უჭავილთ, მშვენიერს ცას და ჩემსა ბუღბულს:
აგერ მაისი ააუკავებს ტურფად ბუნებას,
მოვა ბუღბული და დაუშტვენს სიუვარულის ზმას;
ხოლო მე სმული ბნელსა სადგურს და სკვდიასსა,
ველარ ვისილავ ჩემსა ტურფას და ტგბილს მგოსანსა!

მწირი

ნუ თუ ვერ ქბოვებ აქ სანაცვლოს, ვერც რას საამურს,
სადაც რქროთი და ვერცხლითა გიმკობენ სადგურს;
სადაც კაცი შენს შვენებას ესრეთ ინახავს,
რომ მზე ვერ გაჭკნობს და სინივე ვერა დაგაზრავს?

სუმბული

მაგრამ მარტკე, რა არს ჩემთვის სახლი დიდ-მშვენიერი,
კით გააღამებს ჩემს შვენივას სმული ჭაერი:
არღა მეკლებს გარე წყარო, ცივი, კამკამი;
არღა მეცემის დილით გულსა სინდონის ნამი;
გრილი ნიაგი ჩემთა ფურცელთ არ უაღერსებს
და მუკლის ბუტკი მზისა სსივთა არღა უნრდილებს?

მწირი

სუმბულო ტურფავ, მოიგონე მეცარი ზამთარი.
მისგან შენ ასღა იქნებოდი უწყალოდ მკვდარი;
ნახე, რა ძალუმს შენთვის მზრუნველს კანისა კელსა,
რომ მისი სუსხი ვერ შეგიბრუნებს ვერც თუ ფურცელსა.

სუმბული

ბე მწირო, სოფლად უოკელსა აქვს უამი და ბოლო,
მაგრამ ამას ვწუხ, რომ უუამოდ მეღების ბოლო!
ზამთრით ბუნება არა ჭკვდება,—სეკდით იმოსვის,
რომ თავისს სატრფოს, გაზაფხულსა, განეშორების!
და მუას ვითარის შვენივითა კვლავ შეიფურცელის,
ოდეს მეტყვალნი ასარებენ მოსკვლას საუკარლის!
ას-როდის ვნასო მეტა კვლად ჩემი ბუღბული,
რომ განვიძალო კვლავ სიტურფით მისი სუმბული!

ქართული
ზოგადი მოთხოვნა

მწიბრი

მშვიდობით, წავალ, მეც მოკვებნი ჩემსა უკავილსა;
ისიც შესავით განაშორეს სამშობლო ველსა!
კაჟ თუ მასაც უდროდ ატყნობს უწელო კელი,
და არღა მომხვდეს სუნი მისი ჭირთ უკუშურელი!

1842 წ.

* *
*

შირბის, მიმაფრენს, უგზო-უკვლოდ, ჩემი მერანი,
უკან მომხსავის თვალბუდითი შავი ფორანი!
გაჭსწი, მერანო, შენს ტყეებს არ აქვს სამძღვარი,
და ნიავს მიეც ფიქრი ჩემი, შავად მღელვარი!

გაჭკვეთე ქარი, გააბე წელი, გარდაიარე კლდენი ჭ ღრენი,
გაჭსწი, გაკურცსლე ჭ შემიმოკლე მოუთმენელსა სავალნი
დღენი!
ნუ შეეფარვი, ჩემო მფრინავო, ნუცა სიცხესა, ნუცა აუდარსა,
ნუ შემიბრალე დაქანცულობით თავგანწირულსა შენსა
მხედარსა,

რას, მოკშორდე ჩემსა მამულსა, მოვაკლდე მსწორ-
თა და შტეობარსა;
ნულა ვისილავ ჩემთა მშობელთა და ჩემსა სატროფოს,
ტკბილ მოუბარსა,
საც დამიღამდეს, იქ გამითენდეს, იქ იუყს ჩემი მიწა
სამშობლთა;
მსოფლოდ ვარსკვლავთა, თანამავალთა, ვამცნო გულისა მე
საიდუმლო!

გვჩესა გულისა, ტროფობის ნაშთი, მივცე ზღვის დელვას,
და შენს მშვენიერს, აღტაცებულს, გიჟურსა ლტოლვას!
გაქსწი, მერანო, შენს ჭენებას არ აქვს სამძლვარი,
და ნიავს მიუც ივიქრი ჩემი, შავად მღელვარი!

ნუ დავიმარხო ჩემსა მამულში, ჩემთა წინაპართ სა-
ფლავებს შორის;
ნუ დამიტოროს სატროფომ გულისა, ნულა დამეცეს ცრუ-
მლი მწუსარის,—
შავი ფორანი გამითხრის საფლავს მდელთა შორის ტია-
ლის მინდვრის,
და ქარიშხალი ძვალთა შთენილთა ზარით, ღრიალით,
მიწას მამაყრის!

სატროფოს ცრემლის წილ, მკვდარსა ოსერსა, დამე-
ცემიან ციურნი ცვარნი,
ჩემთა ნათესავთ გლოვისა ნაცვლად, მივალავებენ სვავნი
მეივარნი!

გაჭსწი, გაფრინდი, ჩემო მერანო, გარდამატარე ბედის
სამძღვარი,
თუ აქამომდე არ ემონა მას, არც აწ ემონოს შენა
მსედარი!

დაე მოვჭკვედე შე უპატრონოდ მისგან ოსერი!
ვერ შემსშინოს მისმა ბასრმა, მოსისსლე მტერი!
გაჭსწი, მერანო, შენს ჭენებას არ აქვს სამძღვარი,
და ნიავს მიუც ფიქრი ჩემი, შავად მღელვარი!

ცუდათ ხომ მაინც არ ჩაივლის ეს განწირულის
სულის გუჭტება!
და გზა უვალი, შენგან თელილი, მერანო ჩემო, მაინც
დარჩება,
და ჩემს შემდგომად მოძიქსა ჩემსა სიძნელე გზასა გა-
უადვილდეს
და შეუზოვრად მას ჭუნე თვისა შავის ბედის წინ გა-
მოუქროლდეს!

მირბის, მიმაფრენს, უგზო-უკვლოდ, ჩემი მერანო,
უგან მომხსავის თვალებდითი შავი ყორანი!
გაჭსწი, მერანო, შენს ჭენებას არ აქვს სამძღვარი
და ნიავს მიუც ფიქრი ჩემი, შავად მღელვარი!

1842 წ.

*
* *

რად უკედრი კაცსა, ბანაკანო, პირუმტვიცობას?
თუ კმდური შენ ტრფილისა ცვალებადს გრძნობას:
რომ არ გემჭსკვალვის საუკუნო ტრფილებითა,—
ჭკავს არ მასუსს-ჭსცემ შენ მას სუღით მშკენიერთა.

სილამაზკა ნიჭი მხოლოდ ხორციელების,
და ვით უვაილი თავისს დროზე მჭსწრაფლად დაჭკნების;
ზგრეთვი გუღიც, მხოლოდ მისდა შენამჭსკვალები,
ცვალებადია, წარმავალი და უმტვიცები!

მშკენიერება ნათელია, ზეცით მოსული,
რომღით ნათლდება უოკლი გრძნობა, გული და სული,
და კაცსა შორის, ვით კერძოსა ღვთაებობისა,
რად გრწამს არ იყოს საუკუნო მადლი ტრფობისა?

თვით უკვდაება მშკენიერსა სულში მდგომარებს,
მას კერც შემთხვევა და კერც ხანი კერ დაბერებს.
მხოლოდ კავშირი ესრეთთ სულთა ჭმობს სიუვარულსა,
ზეგარდმო მადლით დაუსსნულად დამტვიცებულსა!

მსოფლიოდ მათ შორის არის გრძნობა, ესთ სანუგეველი,
 რომ მის უტკბილეს არც თუ არის სასუფეველი!
 მას ცისა სხივით ზღისკროვნებს მშვენიერება,
 და უგვდაებით აგვირგვინებს ჭეშმარიტება!

1842 წ.

საფლავი მეუღის ირაკლისა

(კნიაზს მ... მ...ქეს ბარათაევს)

მოვიდრეკე მუხლთა შენს საფლავს წინ, გმირო მცხოვანო,
 და ცრემლთ დავანთხევე შენს სასკლზე, მეფევე სმოვანო!
 ახ, რად არ ძალუმს განცოცხლება წმიდას აჩრდილსა,
 რომ გარდმოხედო ახალს ქართლსა, შენს ზირმშოს შეიღსა!

თაუვანს ვჭსტემ შენსა ნაანდერძებს წინასწარად თქმულს!
 გახსოვს სიკვდილის ჟამს რომ უთხარ ქართლს დაა-
 ბლებულს?

აჭა აღსრულდა კელმწიფეური აწ, აზრი შენი,
 და ვჭსჭამთ ნაყოფსა, მისგან ტკბილსა, აწ შენი ძენი:

ჯამ-ვითარებით გარდასკეწილთ შენთ შვილთ მიდამო
მოაქეთ მამულში განათლება და სმა სსამო;
მათი ცხოველი, ტრფიალებით აღსავსე სული,
უღნობს უინულსა ჩრდილოეთსა, განცეცხლებული,

და მუნით ჰზადკენ თესლთა ძვირფასთ მშობელს
ქვეყანად,
მსურვალეს ცის ქვეშ მოსამკალთა ერთი ათასად!
სადაც აქამდინ სმლით და ძალით ჰთვლობდა ქართველი,
მუნ სამშვიდობო მოქალაქის მართავს აწ კელი!

აწ არღა ერჩის ქართლის გულსა კასპიის ღელვა;
ვერღა ურეკს მას განსვენებას მისი აღტეველვა;
შავის ზღვის ზვირთნი ნაცვლად ჩვენთა მოსისსლე მტერთა,
აწ მოგვიგვრინ მრავალის მსრით ჩვენთა მოძმეთა!

მშვიდობა შენსა წმიდას აჩრდილს, გმირო განთქმულა,
უკანასკნელა ივერიის სიმტკიცის სულა!
აწ მისვდა ქართლი შენსა ქველსა ანდერძ ნამაგსა,
და თაყვანსა-ჰსცემს შენსა საფლავს, ცრემლით აღნაგსა!

1842 წ.

* *
*

მიუყარს თვალები, მიხსნაღილები,
კუხისა ნაცხლით დაქანცულები;
მაგრამ რას ვუჭკრეტ, წამბას-გარდთ კელად
განწონვიან მათი ისრები.

მივხვდი თვალებო, ჩემო მკვლევებო, მაგ თქვენსა ქცევას,
მაგრამ ვით ულით თქვენგან კოდილის თქვენგან გაქცევას?

ვიცი რომ მტრობენ გულსა მგრძნობელსა,
უწულოდ ჭსტანვიენ უნო მსხვერპლსა,
მაგრამ რა ისართ ზეცად აღმართვენ,
მათშივე ჭბოებს საგურნებელსა!

თვალნო ღამაზნო, ვინ უძლოს თქვენსა ძლიერს ბასრობას,
თუ არა ჭსჭკრეტდეს თქვენგან სიკვდილში თვით უკვდავებას!

1842 წ.

*
* *
*

შენნი დალანნი ურადობენ გველად
სხეტაკს მკერდსედა, ტრფობისა ველად,
და თვალთა ჩემთა ადავრიშებენ
სან ნუგეშისთვის, სან დასაწველად!

ოდეს ნიაკი ღამაზს დალალებს
მიგიშლ-მოგიშლის და სიამოვნებს,
მაშინ ჩემს თვალებს ალაგზნებს შური
და გლახ ჩემს გულსა ის ავალალებს!

1842 წ.

კნიაზ ბარატაევის ახარფუშაზედ

ამაკსე ღვინით,
აკაკსე ღვინით.
შეკსვი? გაამოს!

1842 წ.

* *
*

სულა ბორბოტო, ვინ მოგისმო ჩემად წინამძღვრად,
ჩემის გონების და სინდონის შენ აღმაშეფოთრად?
მარქვი, რა უფავ, სად წარმიღე სულის მშვიდობა?
რის-თვის მამიკაღე უმწვილის ბრმა სარწმუნოება?

ამას უქადდი ჩემს ცხოვრებას, უმწვილგაცობას?
თითქოს მამლეკდი ამა სოფლად თავისუფლებას,
ტანჯვათა შორის სიამეთა დამისასხავდი
და თვით ჯოჯოხეთს სამოთხედა გარდამიქცევდი?

მარქვი, რა იქმნენ საკვირველნი ესე აღთქმანი?
რად მომისიბლე, აღმირიე წრფელნი ზრახვანი?
სულა აღმაშეფოთო, მიზასუსე, ნუ იმაღები,
რატომ გაცუდდა ძალი შენი მომჯადოები?

წუეულიმც იუოს დღე იგი, როს შენთა აღთქმათა
ბრმაღ მივანდობდი, ვუმსსკერზლადი, ჩემთ გულისთქმათა!
მას აქეთ არის დაუუკარგე მშვიდობა სულსა,
და კერც ღელვანი გნებათანი მიკვლენ წუურვილსა!

განკედი ჩემგან, ჰ მაცთურო, სულა ბოროტო!
რა ვარ აწ სოფლად დაშთენილი უსაგნოდ, მარტო,
ჭკუით ურწმუნო, გულით უნდო, სულით მასკრალი?
კამ მას, ვისაცა მოხვდეს გელი შენი მასკრალი!

1843 წ.

* *
*

შევიშრობ ცრემლსა, ჭირთ მანელუბელს,
გულსა დავიწკავ დასანაცრებელს,
და მისსა ფერფელსა, ვითა საკეკელს,
შეგჭსწირავ სატრფოს, ჩემსა სალოცველს!

მისთ თვალთა ჭსარობს სამოთხე ჩემი,
მისი ღიმიას შეგების მომცემი,
ჩემი წარმწემედი, მაცხონებელი,
განმაბრძნობელი, გამხელებელი!

ვით არ ვადიდო სიტუროფის ღმერთთა
უოკლნი კეთილნი მან შეიერთა,
სულსა მოჭბერა რის ნიჭნი ქვეყნად
და თავის მეობად ჭქმნა იგი მგონსად!

1843 წ.

* * *

დაქროლა ქარმან სასტიკმან, თან წარმიტანა ყვავილი,
 მაცხოვრებელი სიტოცხლის, სუნსელებითა აღესილი,
 იგი ნიადაგ ჩიურთა ცვართაგან იყო ნამილი;
 დრომ უყამურმა აწ ტრემლით შესგარა მისი ადგილი.

აწცა თუ სადმე ვინილაჳ მისს ფურცელს, მისსა და-
 ნაჭკნობს,
 მოძულეული სიტოცხლე შეასვე კვალადცა დამატკობს,
 მაგრამ მსწრაულადვე გასშირდნენ მწარენი ჭირნი გულისა,
 რა ფიქრთა წარმოუდგებათ დაკარგვა სისარულისა.

(წელიწადი არ არის)

ჩ ი ნ ა რ ი

განმარტოებულს ფრიალოს კლდეზე ჭსდგას ალვის სისა
 ნორნი ასალი,
 მრავალ-შტოვანი, მაგრილობელი, ჭაეროვანი, ტურფა,
 მალალი.
 საამო არის მის ჩრდილში ოცენა, და მისთა ფოთელთ
 შრიალთა სძენა,
 და წყალთ დუღუნსე უკუდმართისა ამა სოფლისა ჭირთა
 დათმენა!

მოქშუის მტკვარი, მოქქრის ნიაგი და შრიალითა არსევს
ჩინარსა,
და გამოქსტეკენ სასიობასა, ტებილის ოცნებით დამა-
ძინარსა!
მრწამს რომ არს ენა რამ საიდუმლო უსსაკოთაც და
უსულთ შორის,
და უცხოველეს სსკათა ენათა არს მნიშვნელობა მათის
საუბრის!
ვითა მიჯნური სატრფოას ამყსა, მტკვარი მას ნორჩსა
ფერსთა კვლების,
და აღმოარსევს უფსკრულებიდამ და აღელვილი კვდესა
ესლების!
მაგრამ ჩინარი, მაღლად მჩინარი, დგას მედიდურათ და
სიამაჟით,
და მხოლოდ თავსა გარდმო-გარდილებს სეკდიანისა
შერსევის სასით.
რამდენჯერ ქარი შეარსევს საროს, იმდენ-ჯერ მტკვარი
უქეტეს ოსრავს,
თითქოს სიშურით შეშფოთებული, და კვდის ზირებზე
ზვირთთა შექუსრავს.
ესრეთ იდუმალ, მაგრამ ძლიერად დაიტანჯების მარად
მიჯნური,
თუ მას ნამდვილად ეგონების გულსა ტრფიალებისა ტრცლი
ციური.

* *
*

ქართული
ბიბლიოთეკა

მაღლი შენ გამჩენს, ღამაზო, ქალო შავთვალეზიანო,
დღისით მზეკ, ღამე მთოვარეკ, წყნარო და ამოდ სმიანო!
შენის ღოდინით ვსულდგმულვარ, თაყვანს კვსტემ შენსა
დედის ერთა ვარ ნუ მომკლავ, ნუ დამანანებ სოფელსა,
სასელსა,

ყარბი ვინმე მოვსრულვარ, სოფელსა მეშა საწუალი,
ამხანაგად მუავს ნაბადი, მობილად—ბასრი სანჯალი,
მე სსვა სიმდიდრე რად მინდა? მე შენი გულიც მეუოფის:
მის ფასი კიდე საუნჯე ცასქვეშეთს განა იმეოფის?

10 იანვარს 1845 წ.

საქართველოს
საგარეო ურთიერთობების
სამსახური

ქართული
ლიბრერი

1
..
..

ფანტაზია